Vanhempiemme, Leonard Johan Robert Lahtela ja Helvi Elisabet Lahtela ent. Pöyhönen os. Kiviranta, sekä Helvin tyttären Terttu Kiven haudalla.

Isämme, jota kutsuimme Leoksi tai Leksaksi oli rauhallinen, kiltti, ahkera ja huumorintajuinen mies, joka teki pitkän uran silloisen Kymiyhtiön palveluksessa ja jäi eläkkeelle palveltuaan yhtiötä yli 40 vuotta. Meille lapsille, omille ja Tertulle, hän oli maailman paras isä, joka aina keksi jotain leikkisää. Isä sairastui syöpään ja se sairaus vei hänet meiltä pois syksyllä 1990 ennen 80-vuotispäiviä.

Äitimme Helvi Elisabet oli koko ikänsä kotiäiti, rauhallinen ja paljon hiljaisempi kuin isä. Meissä viidessä lapsessa hänelle kyllä riitti puuhaa yllin kyllin. - Hän laittoi ruuat, siivosi, pesi pyykit, leipoi leivät ja pullat ja saattoi kaikki meidät vuorollaan koulutielle. Maailman paras äiti meille, nukkui pois väsyneenä, aivoperäiseen sairauteen talvella1992.

Hääkuva Helvin ensimmäisessä avioliitosta Martti Pöyhösen kanssa, vihitty 24.6.1939 juhannuksena sodan varjoissa, viimeinen rauhan kesä oli kaunis ja aurinkoinen. - Martista tuli Jatkosodan sankarivainaja Hiisjärvella tammikuussa 1942. Suremaan jäivät lähinnä nuori vaimo Terttu-vauvan kanssa. Martti on haudattu tälle samalle Valkealan hautausmaalle sankarihautaan.

Puna-armeija aloitti 1942 rajun yllätyshyökkäyksen sakean lumipyryn suojaamana 4. tammikuuta suoraan Hiisjärven yli. He onnistuivat murtamaan Martin rykmentin (JR 25) etulinjan linjat ja pureutumaan rantaan. Suomalaiset määrättiin välittömästi erittäin kuluttaviin ja verisiin vastahyökkäyksiin tammikuun purevassa pakkasessa ilman riittävää suojaa, tavoitteena lyödä vihollinen takaisin järven taakse. Juuri näiden hyökkäysten ja rintamalinjan murtuman aikana tammikuun 5.–9. päivien välillä Martti Johannes Pöyhönen antoi kalleimman uhrinsa ja kaatui taistelukentällä

Leon ja Helvin ensimmäisen yhteisen lapsen, Veijon, kastetilaisuuden muistokuva, Terttu edessä.

Yläkuvassa noin vuonna 1956 perhe Lahtela, vasemmalta Helvi-äiti, Marjatta, takana Terttu, veljekset Aimo ja Veijo, sekä isä-Leon sylissä Jouni-veli. Aimo-veli kuoli vuonna 2025 ja on tuhkattuna Elimäen metsähaudassa.

Kuvissa vasemmalla

Jyräänkoskella äiti-Helvin sotaleskenä saamalle tontille isä-Leon rakentama rintamamiestalo Valkealassa. Talo jäi myöhemmin kesäkäyttöön, sitten taas isän eläköidyttyä uudelleen asuintaloksi. - Oikealla Kuusankosken Kymi-yhtiön Naukion asuinalueella isän työuran aikainen ja pituinen työsuhdekotitalomme.

Terttu ja poika Jari noin vuonna 1962, Jari menehtyi työmaaonnettomuudessa 1997. Jari on tuhkattu Hietaniemen muistolehtoon. Oikealla Terttu eläkepäivillään.

Tertun haudalla, Siskosi Marjatta muistelee…

Hyvät ystävät!

Pieni saattoväki on tänä aamuna kokoontunut Valkealan kirkkomaalle muistohetkeen edesmenneen sisaren ja tädin tuhkan laskemiseen Lahtelan sukuhautaan. Saattoväki muistaa lämmöllä pientä, mutta sitkeää Terttu Kaarina Kiveä, joka menehtyi 21.3 tänä vuonna. Hänen aikansa loppui, ei odottamatta, mutta kuitenkin yllättäen, lähdönhetki tavoitti iltamyöhään kotimatkalla olleen Tertun. - Nyt voimme todeta, että kotimatka jatkuu Tertun uskon mukaan. Me täällä muistelemme häntä hyvällä samalla todeten kaiken käyneen lopuksi hyvin, hän sai lähteä äkkiä ja varmaan kivutta, ja hän oli aivan loppuun asti henkisesti vireä vaikkakin tietysti jo väsynyt ja monien vaivojen rasittama. Lähes 85 vuoden ikään hän pärjäsi yksin asuen ja asiansa hoitaen.

Terttu kaarina syntyi 19.4.1941 Helvi ja Martti Pöyhösen ensimmäisenä ja myös ainokaiseksi jääneeksi lapseksi. Suomi oli silloin ns. välirauhan tilassa ennen uuden sodan puhkeamista,

mikä sitten koitti Tertun isän kohtaloksi. Jatkosota oli jo vähitellen siirtynyt hyökkäyksestä asemasotavaiheeseen loppuvuodesta 1941. Tammikuussa 1942 vihollinen hyökkäsi kuitenkin voimakkaasti Maaselän Hiisjärvellä, jossa kaukana Karhumäen takana taistelussa Tertun 32-vuotias isä, Alikersantti Martti Pöyhönen kohtasi loppunsa. Tuore isä todennäköisesti tapasi tyttärensä sodan alkamisen jälkeen enää korkeintaan kerran tai kaksi, joten Tertulle ei voinut jäädä mitään muistikuvaa isästä, eikä todennäköisesti myöskään yhtään yhteistä valokuvaa jäänyt muistoksi. Tämä kaikki jätti jälkensä Terttuun, selittämättömän isänkaipuun, vaikkakin Helvi-äidin uusi mies Leo Lahtela otti myös Tertun omakseen niin kuin yhteiset lapsetkin, joista tänään kaksi on vielä paikan päällä, mukana saattamassa Tertun tuhkaa kirkkomaahan.
Jotenkin voi aavistella, ettei Tertun alkutaival kuitenkaan ollut aivan yhtä siloista kuin nuoremmilla lapsilla, joilla molemmat vanhemmat elossa. Uusioperheisiin ei sodan jälkeisinä vuosina suhtauduttu yhtä mutkattomasti kuin nykyään. Sankarivainajien leskien odotettiin olevan jollain lailla uskollisia edesmenneelle, vaikka elämän piti jatkua silloinkin. Kun Helvi-äiti kohtasi uuden miehen, niin Leosta tuli Tertulle uusi isä. Ja varmasti niin Helvi kuin Leokin olivat Tertun puolella ja rakastivat ja tukivat, mutta Terttu tiesi kuitenkin, olevansa hieman eri lähtökohdilla elämään lähdössä. Lapsuuden isän kaipuusta todisti vielä Terttu-vainaan kukkarosta löytynyt pieni valokuva, omasta isästä. Kaipuu kesti läpi koko elämän.
Jälkikäteen voi sanoa, että Terttu oli vaatimaton, kuten myös hänen elämänsä oli vaatimatonta, tässä tapauksessa se tarkoittaa synonyyminä huomaamatonta mutta vastuullista, ei mitään ihmeitä, ajan hengen mukaan elämistä. Tertun elämä kohtasi oman tragediansa, kun ainut lapsi, jo aikuinen Jari menehtyi työssään, räjähdysonnettomuudessa 36-vuotiaana ja vielä lapsettomana. Tämä ei voinut mennä jälkiä jättämättä ohi ja jätti täyttymättömän tyhjyyden. Tapaus leimasi koko loppuelämää, eli Terttu jäi yksin. Hän oli aloittanut elämän ilman omaa isää, nyt alkavassa vanhuudessa hän oli vielä yksinäisempi ilman poikaa, ilman perhettä, ilman jälkikasvua. Terttu oli nuorena aikuisena avioitunut Osmo Niemelän kanssa mistä suhteessa syntyi odotettu ja toivottu lapsi, Jari 1961. Avioliitto päättyi kuitenkin muutamien vuosien jälkeen ja jätti Tertun aluksi yksinhuoltajaksi. Sittemmin Terttu avioitui uudelleen, josta suhteesta jäi sukunimi Kivi loppuelämäksi. Liitto kuitenkin päättyi

Ossi Kiven menehtymiseen tulipalossa, muutama vuosi ennen Jarin kuolemaa 1997. Voi siis sanoa, että elämä koetteli. Toki ympärillä oli veljet ja sisko ja heidän lapsensa, joiden elämää hän seurasi kiinnostuksella ja kiintymyksellä. Terttu oli Aimon ja Veijon poikien, Kain ja Ilarin kummi.
Elämä jatkuu, ja niin jatkui Tertullakin, joitain suhteita oli, eri työpaikkoja, eri asuinpaikkoja, Kouvola tuntui sittemmin kotoisalta, jossa hän vietti loppuelämänsä. Aivan selvää oli, että tuollainen kovaa koetellut elämä jätti jälkensä, Ei Terttu masentunut, eikä heittänyt elämänhallintaa käsistään, vaikka pohjavire oli surullinen ja tyhjä, jota tyhjyyttä hän täytti ensin reippaimpina vuosinaan matkailulla ja tanssiharrastuksella, sittemmin tärkeäksi muodostui oma kaveripiiri, jonka kanssa aika kului ja tyhjyys kaikkosi vähäksi aikaa kerrallaan. Koska edesmenneet muistetaan aina jostain muusta mistä hautajaispuheessa mainitaan, niin tehdään nyt poikkeus, eli sinnikkään pienen vanhuksen loppuelämää ryydittivät oma kaveripiiri Speden saluunassa. Happipullo köyriin ja pirssillä perille ja aika kului ratevasti. Ajankulussa auttoi aina myös muutama pieni paukku, että juttu luisti. Tämä oli se elonpiiri, mikä piti hänet olosuhteisiin nähden virkeänä ja elämässä kiinni aivan loppuun asti, kuten nyt tapahtunut lähtö todisti, iloisella mielellä paluu Speden saluunasta...
Rauha Tertun muistolle ja toivottavasti hän saa mullassa kaipaamansa seesteisyyden ja turvan! - Terttua muistaen, laulakaamme hänen muistolleen Suojelusenkelistä. Siitä samasta mitä hän toivoi Jari-Pojalleen!

Maan korvessa kulkevi lapsosen tie
Hän't ihana enkeli kotiihin vie
Niin pitkä on matka ei kotia näy
Vaan ihana enkeli vierellä käy
Vaan ihana enkeli vierellä käy

On pimeä korpi ja kivinen tie
Ja usein se käytävä liukaskin lie
Oi pianhan se lapsonen langeta vois
Jos ei käsi enkelin kädessä ois
Jos ei käsi enkelin kädessä ois